

**NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
RENDÉSZETTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA**

dr. Bogotyán Róbert Lajos

A reintegrációs őrizet, mint atipikus büntetés-végrehajtási jogintézmény

TÉZISFÜZET

Témavezető:

Dr. Czenczer Orsolya PhD, egyetemi docens

Budapest, 2025.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Témakijelölés, fogalmi keretek, a disszertáció módszertani logikája.....	2
2. Kutatási célok, kérdések, hipotézisek	4
3. A disszertáció elméleti keretei	7
4. Alkalmazott vizsgálati módszerek	9
5. A hipotézisek és a kutatási kérdésekre kapott válaszok összefoglalása	13
6. Új tudományos eredmények.....	16
7. További kutatási irányok, illetve javaslatok de lege ferenda, és a gyakorlat számára	20
8. A szerző témában eddig megjelent publikációi	222
9. A doktori értekezés benyújtójának szakmai-tudományos életrajza	233

1. TÉMAKIJELÖLÉS, FOGALMI KERETEK, A DISSZERTÁCIÓ MÓDSZERTANI LOGIKÁJA

A kérdés, hogy miként lehet a bűnelkövetőket hatékonyan rehabilitálni, ellenőrizni és felügyelni a közösségben, már a XIX. század vége óta nagy jelentőséggel bírt, amikor a börtönbüntetés alternatíváinak keresése felkeltette a bűnügyi döntéshozók és a büntetőjogi szankciórendszer reformereinek érdeklődését. Magyarországon a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény megalkotásával a jogalkotó több évtizedes tartozásának tett eleget. Nemcsak a hazai rendszer megújítása volt a cél, hanem a jogalkotó 2015-ben az új jogi norma megalkotásakor célul tűzte ki, hogy az új jogszabály legyen európai mércével mérve is modern szemléletű, előremutató, építsen a nemzetközileg már bizonyított újításokra, de ne tűzzön ki megvalósíthatatlan célokat a szabályozott területen tevékenységet kifejtők elé. Ez a szemlélet egyébként teljes egészében áthatja a törvényt, amelynek minden fejezete kivétel nélkül tartalmazott a korábbiakhoz képest új elemeket, a régi értékek megtartása mellett. Kiemelkedett azonban ezek közül **a reintegrációs őrizet jogintézménye.**

Doktori disszertációm és az ahhoz kapcsolódó kutatásom középpontjában ez a jogintézmény áll. Rendkívül izgalmasnak tartottam tudományos szemüvegen keresztül vizsgálni egy olyan jogintézményt, amelynek megalkotásánál ott lehettem, amelynek gyakorlati bevezetését és alkalmazását „testközelből” figyelhettem, s amelyet a 10. születésnapja alkalmából tudományos górcső alatt is elemezhetek.

Amikor egy új jogintézmény bevezetése felmerül és az ehhez kapcsolódó munkák elkezdődnek, akkor jogosan felvetül az a kérdés is, hogy az kinek az érdekét fogja szolgálni. Qui prodest? Ezen disszertáció célja és szándéka, hogy bizonyítsa, a reintegrációs őrizet célja sokféle lehet. Mondhatni, „sok urat szolgál” ez a jogintézmény. Elsődlegesen és főszabályként természetesen az elítéltek reintegrációját segíti, azért, hogy hatékonyan és véglegesen vissza tudjanak illeszkedni a társadalomba. Támogatja, hogy családjuk körében találjanak vissza a helyes útra. Ugyanakkor tagadhatatlanul fontos eleme lehet a zsúfoltság csökkentési szempontoknak is, amivel a bv. intézeteket és szervezetet segíti a jogintézmény. Azonban nem elválaszthatatlan ez utóbbi szempont attól sem, hogy végső soron ez is az elítéltek érdekeit képviseli, hiszen minél több a férőhely, annál hatékonyabb a kategorizálás és egyéniesítés, amely így közvetve hatékonyabban és célirányosabban biztosítja az intézetben belüli reintegrációs munkát.

A legtöbb börtönnel kapcsolatos kutatás központi kérdése az, hogy mennyire érvényesül a kiszabott büntetés generális vagy speciális célja, illetve mennyire eredményes, hatékony a büntetés-végrehajtás társadalomba való visszaillesztési próbálkozása.

Dolgozatom esetében sincs ez másképp, én magam is arra vagyok leginkább kíváncsi, hogy az általam kutatási témaként választott jogintézmény mennyire eredményes, azaz a reintegrációs őrizetbe helyezett fogvatartottak sikeresen beilleszkedtek-e a társadalomba. Ez azonban egy olyan kérdés, amelyet nagyon nehéz megválaszolni. Pontosan azért, mert egy jogintézmény eredményességének vizsgálata nagyon sok összetevőből áll. Nem lehet egyszerűen azt mondani a reintegrációs őrizetre, hogy nem eredményes, mert vannak visszaesők, vagy épp ellenkezőleg: eredményes, mert az elmúlt 10 évben nagyon kevés visszaeső volt, aki ebben a jogintézményben részesült. A helyzet és a hatékonyság ennél sokkal bonyolultabb vizsgálatot igényel. Éppen ezért nem is volt célom, hogy egyöntetű választ keressek arra, hogy a reintegrációs őrizet magyar alkalmazása eredményes-e vagy sem. Sokkal inkább annak megismerése vezérelt, hogy a bevezetése óta eltelt 10 év gyakorlatát és jogszabályi változásait lekövetve megvizsgáljam, hogyan módosult, alakult ez a jogintézmény; milyen büntető- (és nemcsak) politikai hatások érték; hogyan „alkalmazkodott” a hazai gyakorlathoz a külföldi minták, példák alapján, azaz hogyan váltak hungarikummá egyes elemei; és végső soron, mennyire szolgálja eredményesen és hatékonyan a hazai büntetés-végrehajtást és ad megoldást részben vagy egészen annak legfontosabb kihívásaira.

Tehát, kutatásom és disszertációm tudományos problémáját három nézőpontra keresztül igyekszem megvizsgálni:

- 1. büntetés-végrehajtási szempontból:** azt vizsgáltam, hogy mennyire hatékony a reintegrációs őrizet a hazai büntetés-végrehajtás szemszögéből (pl. túlszűfolttség csökkentésének eszközekénti beválás, társszervekkel való hatékony együttműködés, motivációs eszközként való megjelenése a fogvatartotti populációban, mint potenciális korábbi szabadulási lehetőség stb.).
- 2. kodifikációs szempontból:** vizsgálódásomnak az volt egy másik eleme, hogy nyomon kövessem az ötlettől a 10 éves gyakorlati alkalmazáson keresztül, hogy alakult, módosult, formálódott a jogintézmény; mi célból és eredményesen változtattak-e rajta a jogalkotók, milyen hatások érték, amelyek elsősorban büntetőpolitikai szemszögéből alakítottak rajta, s kapta meg mai – bár reményeink szerint korántsem végső – formáját.
- 3. bírói szempontból:** azt próbáltam elemezni, hogy a reintegrációs őrizet engedélyezésének (bv. bírói) döntéshozatali eljárásában, melyek a hangsúlyos elemek, melyek azok az objektív

tények és szubjektív elemek, amelyek befolyásolják a jogintézmény engedélyezési számait országos viszonylatban, és ezekre milyen hatással lehet a büntetés-végrehajtási intézet javaslata.

Nagyon könnyű lenne azt állítani, hogy egy büntetés-végrehajtási intézet az általa végzett – a jogszabályok alapján engedélyezett – reintegrációs programok hatékonyságát úgy tudja a legkönnyebben mérni, ha a szabadult elítéltek visszaesési arányát veszi figyelembe. Ez azonban nem ilyen egyszerű. Éppen ezért különös figyelemmel igyekeztem a 25 éves szakmai munkám alatt górcső alá venni minden olyan jogintézményt a magyar bv-ben, amelynek a reszocializáció, majd a reintegráció volt a feladata, köztük jelen esetben a reintegrációs őrizetet, pontosan azért, hogy a kívülállók részére is világossá tegyem, mennyire kis lépések is számítanak ezek a szakterületen.

Tudományos felvetésem tehát abban összegezhető, hogy a büntetés-végrehajtás „szemüvegén” keresztül igyekeztem bemutatni a reintegrációs őrizetet, „megmérve” az ott szolgálatot teljesítő és a jogintézményhez szorosan kapcsolódó személyek feladatait és hatását a jogintézmény alkalmazhatóságára, illetve a bv. bíró eljárásának szempontrendszerét.

A dolgozatnak és kutatási kérdések megválaszolásának ugyanakkor NEM volt célja összehasonlítani a reintegrációs őrizetet más jogintézménnyel, vagy bármilyen egyéb alternatív vagy atipikus szankcióval. Szintén nem célja a jogintézmény elméleti-dogmatikai szankciótani elemzése, illetve büntetőjogi vagy büntetőeljárásjogi szempontú vizsgálata.

2. KUTATÁSI CÉLOK, KÉRDÉSEK, HIPOTÉZISEK

Kutatási céljaim és kérdéseim, s ehhez kapcsolódó hipotéziseim is rendhagyóak lesznek. Kutatásomban sokkal inkább a belső folyamatokra voltam kíváncsi, azokra az egymásra épülő elemekre, amelyek büntetés-végrehajtási szempontból a jogintézményt működtetik és a rendszeren belüli reintegrációs elemek közötti hangsúlyokat vizsgálják. Azt is vizsgálni kívántam továbbá, hogy a reintegrációs őrizet engedélyezésének (bv. bírói) döntéshozatali eljárásában melyek azok az elemek, amelyek hangsúlyt kapnak, azaz, mik azok az objektív tények és szubjektív elemek, amelyek befolyásolják a jogintézmény engedélyezési számait országos viszonylatban, és ezekre milyen hatással lehet a büntetés-végrehajtási intézet javaslata. Tehát a végső kutatási célom nem a jogintézmény visszaesési hatékonyságvizsgálata volt, hanem annak jogalkotási és jogalkalmazási aspektusainak elemzése és értékelése.

1. Hipotézis (a továbbiakban: H.1.):

H.1. A reintegrációs őrizet egy szükséges és nélkülözhetetlen jogintézménye lett a hazai büntetés-végrehajtásnak, amelynek bevezetése nemcsak támogatja és kiegészíti az intézeteken kívüli reintegrációs elemek hatékonyságát (pl. feltételes szabadságra bocsátás), hanem elengedhetetlen szegmense is a reintegrációnak.

Azt feltételeztem, és hipotézisem vizsgálatának eredményeképpen azt kívántam bizonyítani, hogy a reintegrációs őrizet elsődleges célja – a jogalkotói akarat bemutatása feltárása, leírása és elemzése által – az, hogy lehetőséget adjon a jogszabályi kereteken belül az elítéltek társadalomba való visszailleszkedésére.

E körben kutatási kérdéseim a következők:

K1. Hogyan segítette a jogalkotó a reintegrációs őrizet jogintézményének formálása, módosítása és alakítása során annak a gyakorlatban való alkalmazhatóságát és célravezetőségét? azaz:

K1.1. Mi volt a célja a jogintézmény megalkotásának és ez a cél az évek során (a 10 év alatt) változott-e, formálódott-e, illetve illeszkedett-e, illeszkedik-e az eredeti elképzelésekhez?

K1.2. Hogyan alakult a jogintézményt működtető szervek, személyek feladatrendszere, mennyiben hatékony a munkavégzés a jogintézmény elbírálásának folyamatában és mi az, ami segítené a még hatékonyabb eljárási eredményességet?

K1.3. Milyen kihívásai vannak a jogintézménynek a következő 10 év távlatában és milyen megújulási lehetőségek vagy fejlesztési irányok lehetségesek?

2. Hipotézis (a továbbiakban: H.2.):

H.2. A reintegrációs őrizet jogintézménye elsősorban a hazai büntetés-végrehajtás reintegrációs gyakorlatának „segítői” mentalitását támogatja és csak mellékesen van szerepe az intézetek telítettségének szabályozásában.

Hipotézisem szerint a reintegrációs őrizet, az egyébként is alkalmazott reintegrációs elemeket kiegészítve segíti az elítéltet a visszailleszkedésben. Ezt azonban nem hatékonyságvizsgálattal kívánom megmérni a visszaesés tekintetében, hanem a büntetés-végrehajtási intézetek belső eljárásrendjét vonom vizsgálat alá, ami a reintegrációs őrizet engedélyezését, mint eljárást, követi nyomon, feltáró és leíró jelleggel, különös figyelemmel, a büntetés-végrehajtási

intézetben dolgozó szakterületek érintettségére és hozzáadott értékére az eljárás folyamán. (reintegrációs szakterület, pszichológus, pártfogó felügyelő, bv. bíró stb.).

Ehhez a hipotézishez kapcsolódóan kutatási kérdésem:

K2. – Miként értékelhető a reintegrációs őrizet jogintézményének szerepe a büntetés-végrehajtás hazai rendszerében, azaz

K2.1. milyen hatások érték a hazai reintegrációs őrizetet a 10 év alatt és milyen irányba mozdították el, azaz segítő-támogató reintegrációs irány, vagy inkább biztonsági-punitív irány az, ami jellemzi a jogintézményt?

K2.2. A reintegrációs őrizet elbírálásának folyamatában résztvevők részéről – az intézeteken belül – ki milyen mértékben és hogyan járul hozzá érdemben a jogintézmény működéséhez?

3. Hipotézis (a továbbiakban: H.3.):

H.3. A bv. bíró a reintegrációs őrizet elrendelésénél, elutasításánál vagy megszüntetésénél a bv. intézet által előterjesztett szempontok alapján hozza meg döntését.

Jelen hipotézis kapcsán azt kívántam vizsgálni, hogy milyen objektív vagy szubjektív szempontok hatnak a bv. bírókra, amikor a reintegrációs őrizet elbírálásának folyamatában döntést hoznak. Azt feltételeztem, hogy tekintettel arra, hogy a bv. intézet ismeri a legjobban az elítéltet, illetve minden objektív feltételnek, amit a jogszabály előír (fegyelmi-jutalmi helyzet, munkavégzés, kapcsolattartás, oktatás, képzés, reintegrációs csoportokban, programokon való részvétel stb.) a bv. intézet van birtokában és az alapján készíti el a reintegrációs őrizet elbírálására vonatkozó előterjesztést, értékelő véleményt és javaslatot, így a bv. bírónak tulajdonképpen egyetlen szubjektív elem marad – a személyes meghallgatás – amely során szerzett benyomások segíthetik a kapott információk pro vagy kontra irányba való értékelésére és ezek alapján a reintegrációs őrizet engedélyezésére vagy elutasítására.

K3. Milyen hatással van a büntetés-végrehajtási intézet javaslata a bíróra? Azaz:

K3.1. a bv. intézet által biztosított – objektív tényekre alapozott (fegyelmi-jutalmi helyzet, munkavégzés, kapcsolattartás, oktatás, képzési helyzet, reintegrációs csoportokban, programokon való részvétel stb.) – értékelő vélemény és javaslat milyen arányban befolyásolja a bv. bírót a döntéshozatalban?

K3.2. Mi alapján hozza meg a bv. bíró a döntését, hogy egy adott elítélt esetén engedélyezi vagy elutasítja a reintegrációs őrizet alkalmazását, amennyiben egyébként a törvényi feltételek fennállnak?

K3.3. Figyelembe veszi-e a bv. bíró az előterjesztés jogszabályon túli vagy felüli szempontjait a döntése meghozatalakor?

K3.4. Van-e ezáltal egy bv. intézetnek jelentős és érdemi szerepe abban, hogy minél több potenciális elítélt reintegrációs őrizetbe kerüljön?

3. A DISSZERTÁCIÓ ELMÉLETI KERETEI

A tudomány folyamatos változások és küzdelmek színtere, ahol a tudományterületek határai állandó mozgásban vannak, sőt néha el is mosódnak. Bár minden oldal érveit és ellenérveit értem és sok esetben el is fogadom, jelen dolgozat tématerületi behatárolása érdekében nem kívánok semmilyen vitának az elméleteibe belebonyolódni.

Így jelen dolgozat a reintegrációs őrizet rendészettudományi vizsgálatát mindenekelőtt a jog, a pönológia és a kriminálpolitika szemléletmódjára, eredményeire alapozva valósítja meg, ezzel is elismerve a társadalomtudományok rendészettudomány fejlődésében játszott vitathatatlan szerepét, valamint a tudományterületi nyitottság szükségességét.

Kérdésként fog az is felmerülni, hogy konkrétan a reintegrációs őrizet jogintézményét alternatív szankcióként kezellem-e vagy sem, és mi ennek az oka. Tekintettel arra, hogy elsősorban büntetés-végrehajtási szempontból igyekszem megközelíteni a kérdést, így próbálok távol maradni attól, hogy az alternatív büntetések „ernyőfogalma”¹ alá soroljam a reintegrációs őrizetet.

Annyit azért mindenképp szerettem volna megjeleníteni a dolgozatban, hogy az alternatív szankciók vonatkozásában illusztris magyar szakértők sorakoznak fel, akik az elmúlt évtizedekben igyekeztek olyan definíciókat adni, amelyek a lehető legpontosabban azonosították az alternatív szankciók mibenlétét.

Kiindulásként nem hagyhatom említés nélkül *Vókó György* gondolatát, aki egy tanulmányában azt boncolgatja, hogy maga az „alternatíva” kifejezés közel sem egyértelmű, mivel a büntető igazságszolgáltatás területén több jelentésével is találkozhatunk, ugyanis az alternatívák megjelenhetnek a büntetőeljárás, a büntetéskiszabás vagy éppen a büntetés-

¹ Hussein, J. (2023). i.m. 106. o.

végrehajtás területén is.²

Megkerülhetetlen *Kerezi Klára* is, aki differenciálja a szabadságelvonnással nem járó szankciók, az alternatív szankciók, valamint a közösségi szankciók fogalmát. Ennek megfelelően véleménye szerint „*a szabadságelvonnással nem járó szankciók fogalma – a leginkább általános kifejezésként – olyan szankciófajtára utal, amelyet nem zárt intézményben hajtanak végre. Az alternatív szankciók fogalomhasználat e szankciók börtönnépességcsökkentő hatására utal, a közösségi szankciók fogalom pedig azt jelzi, hogy a kriminálpolitika alakítója a szankció-végrehajtás során személyi és intézményi közösségi források bevonására épít.*”³ Ez utóbbi fogalmat alapvetően három jellemző mentén tárgyalja. Először is meghatározza, hogy ezek a szabadságvesztés alternatíváit jelentik, így végrehajtásuknak nem intézményi keretek között, hanem a közösségben kell történnie. Másodszor ezek a szankciók szabadságkorlátozó- és támogató elemet egyaránt tartalmaznak. Harmadszor pedig, végrehajtásuk során elengedhetetlen a folyamatos és személyes kapcsolat a pártfogó szolgálattal, vagy más, a hagyományostól eltérő szereplőkkel, mint például a mediátorral. Ezek alapján a bírósági határozatokban megjelenő szankciókat a szabadságvesztés és a pénzbüntetés közé helyezi el, másrészt pedig kiemeli az úgynevezett diverziós, a büntetőeljárás szakaszaiban megjelenő megoldásokat (örizet, jóvátétel). E két kategóriát szorosan együtt értelmezi, mint a közösségi szankciók megvalósulásának színtereit.

Szintén említeni kell *Nagy Ferencet*, aki a szabadságvesztés alkalmazása nélküli büntetőjogi szankciókat, valamint a feltételes elítélés eseteit tekinti a „*szabadságvesztés valódi, azaz szoros értelemben veendő alternatíváinak*”.⁴

Itt válik érdekessé számunkra az alternatív büntetések és a büntetés-végrehajtás kapcsolódása, hiszen *Hussein Jasmine* már ide sorolja a reintegrációs őrizet, pontosabban az elektronikus felügyelet jogintézményét is.⁵

A magyar jogirodalomban az elmúlt pár évben két olyan nagyobb volumenű (szakkönyv)⁶ munka született, amely a reintegrációs őrizet fiatal jogintézményének jogi és gyakorlati aspektusait vizsgálta. Mindezek mellett természetesen közel egy évtized alatt számos szakcikk, tanulmány, doktori disszertáció és jegyzet is napvilágot látott a szakirodalomban a

² Vókó, György: Szabadságvesztéssel nem járó büntetések végrehajtásáról. IN: Magyar Jog, 1998/11., 660. [a továbbiakban: Vókó, György (1998)].

³ Kerezi, Klára: Alternatív szankciók és közösségben végrehajtott büntetések. In: Borbíró, Andrea – Gönczöl, Katalin – Kerezi, Klára – Lévy, Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Wolter Kluwer Hungary, Budapest, 2019, 915.

⁴ Nagy, Ferenc: Javaslatok a Btk. egyes büntetési neveinek módosítására. IN: Magyar Jog, 1991/2., 74-75.

⁵ Hussein, J. (2023). i.m., 107. o.

⁶ Nagy Anita és Hussein Jasmine tollából

témát illetően. Mindezek ellenére azonban jelen dolgozatnak a fentiekhez képest van egy másik aspektusa is, amely személyes jellege inkább előny. Nevezetesen, hogy a jogintézmény létrehozásának, jogalkotási procedúrájának és ebből fakadóan az egész jogintézmény bevezetésének a magyar büntetés-végrehajtás rendszerében a dolgozat szerzője volt a megálmodója és első kodifikátora. Éppen ezért a reintegrációs őrizet legapróbb aspektusait, célját, a létrehozása és gyakorlati alkalmazása körüli előnyöket és visszasságokat, a bevezetés nehézségeit és a produkált számok eredményességének vizsgálatát mind-mind jelen dolgozat szerzője kezelte, vizsgálta, elemezte és értékelte a jogintézmény „első napjától”, a hatályba lépést jóval megelőzve, hosszú éveken keresztül. Ezért a korábbi szakkönyvekkel és tanulmányokkal ellentétben ez a dolgozat csak és kizárólag a reintegrációs őrizet büntetés-végrehajtási aspektusait veszi górcső alá.

4. ALKALMAZOTT VIZSGÁLATI MÓDSZEREK

A H.1. és H.2. vonatkozásában *feltáró, leíró, elemző, történeti és összehasonlító* módszertant használtam. A szakirodalomkutatás célja egyfelől a téma szempontjából releváns irodalmak, források, valamint a kapcsolódó kutatások eredményeinek feltárása, hasznosíthatóságának azonosítása, valamint a disszertáció hipotéziseinek szakmailag megalapozott megfogalmazása.

A disszertáció elkészítése során feldolgoztam a témához kapcsolódó magyarul megjelent összes tudományos munkát, a normatív szabályozást, a büntetés-végrehajtás belső normáit és a vizsgálódásom körébe vontam kialakult gyakorlatot. A kutatás során több, mint 50 nemzetközi és hazai jogforrást, 150 magyar és idegen nyelvű szakirodalmat és tanulmányt olvastam át és rendszereztem. Ugyanakkor az empirikus kutatási részben kifejezetten figyeltem arra, hogy konkrét adatokkal, statisztikai elemzésekkel igazoljam a hipotéziseimet. Ehhez a kutatáshoz a véletlen mintavételi módszert választottam.

A büntetés-végrehajtási szervezet hatékonyabb működése érdekében egy átfogó strukturális reformot hajtottak végre, amelynek eredményeként létrejött egy új, régiós szintű szakirányítási szint, amelyet 2023. január 1-je óta agglomerációs központoknak hívunk.

Magyarországon öt ilyen agglomerációs központ jött létre. Az öt agglomerációs körzet – egy-egy vezető intézettel az élükön – hidat képez az országos parancsnokság és a területi, illetve helyi besorolású intézetek között. Az egy térségben található intézetek olyan együttműködési

rendbe szerveződtek össze, amelynek keretében akár közös szolgálat ellátásával, akár az erőforrásaik megosztásával segítik, támogatják egymást.

A H.2. és H.3. hipotézisek vonatkozásában a véletlen mintavételi módszerrel a 3. számú agglomerációs központot választottam ki, ahol 6 intézet működik, s ezekből az intézetekből vegyesen, összesen 100 db bv. bírói végzést használtam fel – dátum szerint 2023. január 1. és december 31. között engedélyező, elutasító vagy visszavonó bv. bírói végzésekből.⁷ Ezeket a végzéseket összevetettem az érintett fogvatartottakról készült bv. intézeti előterjesztések tartalmi részével, és azt vizsgáltam.

Az empirikus kutatás kapcsán feltett kutatási kérdések és a hipotézisek vizsgálata és értelmezése érdekében alkalmazott kutatási módszerek keretében kiemelt jelentőséggel támaszkodtam a leíró statisztikára épülő vizsgálatokra, azon belül csakis az elemző vizsgálatokat folytattam le (modellezésre nem került sor). E körben keresztábrák (CrossTabs) elemzést készítettem a kapott adatokról, khi-négyzet teszt vagy Pearson-féle tesztel igyekeztem elemezni, hogy van-e összefüggés az adatok között, valamint Cramer V értéket számoltam, hogy megállapítsam azt, melyik adatoknál van összefüggés, és azok erős, közepes vagy gyenge összefüggések-e.

	HIPOTÉZIS		KUTATÁSI KÉRDÉS	MÓDSZER-TAN
H.1.	A reintegrációs őrizet egy szükséges és nélkülözhetetlen jogintézménye lett a hazai büntetés-végrehajtásnak, amelynek bevezetése nemcsak támogatja és kiegészíti az intézetek kívüli reintegrációs elemek hatékonyságát (pl. feltételes szabadságra bocsátás), hanem elengedhetetlen		Hogyan segítette a jogalkotó a reintegrációs őrizet jogintézményének formálása, módosítása és alakítása során annak a gyakorlatban való alkalmazhatóságát és célravezetőségét? Azaz: <i>K1.1. Mi volt a célja a jogintézmény megalkotásának és ez a cél az évek során (a 10 év alatt) változott-e, formálódott-e, illetve illeszkedett-e, illeszkedik-e az eredeti elképzelésekhez?</i> <i>K1.2. Hogyan alakult a jogintézményt működtető szervek, személyek</i>	Feltáró és leíró jellegű

⁷ 2023. január 1. – december 31. között összesen 574 bv. bírói végzés született reintegrációs őrizet engedélyezése, elutasítása és visszavonása körében. Ebből a véletlen mintavétel módszerével választottam ki közel 150 db bv. bírói végzést, de végül érdemben 100 olyan végzést tudtam felhasználni, amelyben minden olyan elem benne volt, ami a vizsgálathoz és a konklúziók levonásához szükséges volt. (Adatot a BvOP biztosította – lásd a kutatási részben feltüntetett táblázatok).

	szegmense is a reintegrációnak.	feladatrendszere, mennyiben hatékony a munkavégzés a jogintézmény elbírálásának folyamatában és mi az, ami segítené a még hatékonyabb eljárási eredményességet? K1.3. Milyen kihívásai vannak a jogintézménynek a következő 10 év távlatában és milyen megújulási lehetőségek vagy fejlesztési irányok lehetségesek?	
H.2.	A reintegrációs őrizet jogintézménye elsősorban a hazai büntetés-végrehajtás reintegrációs gyakorlatának „segítői” mentalitását támogatja és csak mellékesen van szerepe az intézetek telítettségének szabályozásában.	Miként értékelhető a reintegrációs őrizet jogintézményének szerepe a büntetés-végrehajtás hazai rendszerében, azaz K2.1. milyen hatások érték a hazai reintegrációs őrizetet a 10 év alatt és milyen irányba mozdították el, azaz segítő-támogató reintegrációs irány vagy inkább biztonsági-punitív irány az, ami jellemzi a jogintézményt? K2.2. A reintegrációs őrizet elbírálásának folyamatában résztvevők részéről – az intézeteken belül – ki milyen mértékben és hogyan járul hozzá érdemben a jogintézmény működéséhez?	Feltáró és leíró jellegű
H.3.	A bv. bíró a reintegrációs őrizet elrendelésénél, elutasításánál vagy megszüntetésénél a bv. intézet által előterjesztett szempontok alapján hozza meg döntését.	Milyen hatással van a büntetés-végrehajtási intézet javaslata a bíróra? Azaz: K3.1. a bv. intézet által biztosított, objektív tényekre alapozott (fegyelmi-jutalmi helyzet, munkavégzés, kapcsolattartás, oktatás, képzési helyzet, reintegrációs csoportokban és programokon való részvétel stb.) értékelő vélemény és javaslat milyen arányban befolyásolja a bv. bírót a döntéshozatalban? K3.2. Mi alapján hozza meg a bv. bíró a döntését, hogy egy adott elítélt esetén engedélyezi vagy elutasítja a reintegrációs őrizet alkalmazását, amennyiben egyébként a törvényi feltételek fennállnak?	Leíró statisztika -keresztáblás (CrossTabs) elemzés - khi-négyzet teszt vagy Pearson-féle teszt - Cramer V értéket számoltam

		<i>K3.3. Figyelembe veszi-e a bv. bíró az előterjesztés jogszabályon túli vagy felüli szempontjait a döntése meghozatalakor?</i> <i>K3.4. Van-e ezáltal egy bv. intézetnek jelentős és érdemi szerepe abban, hogy minél több potenciális elítélt reintegrációs őrizetbe kerüljön?</i>	
--	--	---	--

1. táblázat: A disszertáció hipotézisei, kutatási kérdései és alkalmazott módszertana⁸

⁸ Forrás: saját szerkesztésű táblázat

5. A HIPOTÉZISEK ÉS A KUTATÁSI KÉRDÉSEKRE KAPOTT VÁLASZOK ÖSSZEFOGLALÁSA

A H.1. és a H.2. hipotézis vizsgálatok alkalmával világossá vált, hogy a feltáró, leíró, elemző és értékelő kutatásom eredményét csakis egymással összhangban és szoros összefüggésben lehet elemezni.

1./ ha górcső alá vesszük a jogintézmény hatályba lépését követő időszakot, majd a 2018-ban bekövetkezett változásait, jól látható, hogy a **legtöbb eleménél egyáltalán nem, vagy csak részben történt változás**. Eredményességét igazolja, hogy a jogalkalmazók, a gyakorlatban a jogintézménnyel dolgozók informális visszajelzései alapján hatékony, működőképes, a vele szemben támasztott elvárásokat teljesítette. A módosítások is inkább „finomhangolás” jelleget tükröznek, amelyek egyértelműen a kiterjesztés irányába mutatnak (engedélyezett tartam hossza, elkövetett bűncselekményi kör kibővítése, kriminalitási jelleg lazítása).

2./ Nem elhanyagolható szempont továbbá, hogy az érintettek nem a bv. intézetben kerülnek elhelyezésre, tehát éves viszonylatban átlagosan 500-600 fő az, aki otthonában reintegrálódik. Arra, hogy ez a szám kevés-e vagy sok, talán az adhat kielégítő választ, hogy több olyan letartóztatást fogyanatosító vármegyei intézet is van a rendszerben, ahol a fogvatartotti összlétszám nem éri el a 150 főt, a férőhelybővítési intézkedéseknek köszönhetően. Amennyiben azt vesszük alapul, hogy kettő, letartóztatás fogyanatosítására hivatott ún. megyei bv. intézet fogvatartotti populációja felett a helymeghatározási technológia gyakorol felügyeletet, máris választ kapunk a kérdésünkre: **ez jelentős eredménynek tekinthető.**⁹

3./ A H.1. és H.2. vonatkozásában viszont, mivel a jogszabályi feltételeknek megfelelő fogvatartotti populáció zömét 30 és 50 év közötti, férfi fogvatartottak alkotják, okkal feltételezhető, hogy többségük családfenntartói szerepből került a büntetés-végrehajtási intézetbe. Ebből a nézőpontból azzal, hogy **az elítélt a kiszabott ítélethez viszonyítva akár több hónappal korábban vissza tud térni saját otthonába, a jogintézmény mindenképpen pozitív hatással van a házastársakra, élettársakra, gyermekekre, mint társadalmi szenzitív csoportokra**. Fontos kiemelni, hogy a reintegrációs őrizet a hatóságok részéről nem

⁹ Tehát az eredményes jelző a szerző részéről azt jelenti, amennyiben legalább 2 kisebb befogadóképességű bv. intézet teljes populációjának számát meghaladó elítélt kerül egy évben reintegrációs őrizetbe. Ez a létszám már tud érdemben segíteni a telítettség nehézségeken, illetve érezhető szervezeti viszonylatban is.

jelent durva jelenlétet a magán és családi szférában, és kizárólag az elítélt szabálykövető magatartásának figyelemmel kísérésére szolgál. Ilyen módon, az adott megkötésekkel, teljesen normális családi életvitelt lehet folytatni, amely **hatékonyan csökkentheti az elítélt gyermekei által (a szülő családból való kiszakadása miatt) elszenvedett áttételes börtönártalmakat**. Az eltelt idő igazolja, hogy a reintegrációs őrizet bevezetése eleget tett annak az össztársadalmi érdekeknek, amely szerint a szabadságvesztésből szabadulók sikeres társadalmi visszailleszkedésre való felkészítését ebben a formában már a büntetés végrehajtása alatt meg lehet kezdeni.

4./ Az első hipotézishez (H.1.) tartozó kutatási kérdéseimet aköré a szempont köré építettem, hogyan is segítette a jogalkotó a reintegrációs őrizet jogintézményének formálása, módosítása és alakítása során annak a gyakorlatban való alkalmazhatóságát és célravezetőségét? Azt feltételeztem, hogy a kapott számok és adatok alapján, a reintegrációs őrizet jogszabályi keretek közötti alkalmazása hatékonyan és eredményesen segíti az elítéltek társadalomba való visszailleszkedését és érdemben csökkenti a börtönpopulációt. Ennek megfelelően azt vizsgáltam meg, hogy 2015 és 2024 között (teljes évet elemezve) hány elítélt volt a hazai büntetés-végrehajtási intézetekben, ebből hányan indítottak eljárást a reintegrációs őrizet engedélyezése érdekében, abból hány esetben engedélyezte azt az illetékes bv. bíró. Más elemeket is vizsgáltam „felszínesen”, de a legfontosabb megállapításra, miszerint a jogintézmény hatékonynak mondható, az előbb említett adatok alapján kerestem a megerősítést. Az adatok alapján a sikerességi ráta az évek során ingadozik, nincs egyértelmű növekvő vagy csökkenő trend a reintegrációs őrizet vonatkozásában.

Természetesen azt is figyelembe kell venni, hogy az elítéltek létszámának növekedése vagy csökkenése nem feltétlenül befolyásolja a program hatékonyságát, tekintettel arra, hogy nagyban függ attól, hogy az elítéltek milyen bűncselekmény miatt kaptak ítéletet és az megfelelő-e a reintegrációs őrizet engedélyezés feltételeinek. Ugyanakkor a kapott sikerességi ráta kapcsán azt gondolom, hogy **10 év átlagában 43%-os sikerességű jogintézmény abban mindenképpen eredmény, hogy a jogalkotó és a jogalkalmazó megvizsgálja, hogyan lehetne eredményesebbé, hatékonyabbá tenni magát a jogintézményt a következő szempontok szerint:**

- Vizsgálni kellene, hogy milyen jogszabályi módosítás szükséges ahhoz, hogy a törvényi – objektív – feltételek szélesítésével minél több elítélt bekerülhessen a körbe.
- Górcső alá kellene venni, hogy milyen eljárási szabálmódosítást kellene eszközölni azért, hogy az összes elindított ügy és az engedélyezett ügyek száma közelebb

kerülhessen egymáshoz. Mit tud tenni ezért a büntetés-végrehajtás? Mit tud tenni a bíróság? És mit tud tenni maga a fogvatartott? Természetesen az eddigieken túl.

- Elemezni lehetne, hogy milyen okból van különbség az engedélyezett és az eredményesen végrehajtott esetek között. Mi történik, ami miatt előfordul ekkora különbség, és a kialakult helyzeten ki és hogyan tud segíteni, különös tekintettel a különböző civil szervezetek, pártfogók és társadalmi szereplők szerepeire.

A harmadik (H.3.) hipotézis és kutatási kérdéskör jóval összetettebb és nagyobb vizsgálatot is igényelt, mint az első kettő. Sok mindenre voltam kíváncsi, ám mivel ezek szorosan összefüggnek, ezért „egy csokorba kötve” fogalmaztam meg őket. A H.3. esetében azt feltételeztem, hogy a bv. bíró egy reintegrációs őrizet elrendelésénél, elutasításánál vagy megszüntetésénél az esetek döntő többségében a bv. intézet által előterjesztett szempontok alapján hozza meg döntését. Éppen ezért a bv. intézeteknek kiemelkedő szerepük van abban, hogy az összes – a jogintézmény alkalmazására megfelelő – elítélt vonatkozásában támogató előterjesztést tegyenek a bv. bíró részére a hatékony reintegráció és a bv. intézet populációjának csökkentése érdekében. Tulajdonképpen a kutatás során 3 olyan változó emelkedett ki a mezőnyből, amely egyértelműen jelezte, hogy van összefüggés a döntés és a változó között. Arra azonban, hogy ez mennyire szoros összefüggés, a számok már eltérő választ adtak. A három változóból az első a legfontosabb, a **bv. intézet értékelő véleménye és javaslata**, a második a **jutalmazás és a fenyítési helyzet kombinációja** az elbírálás során, végezetül pedig a **munkahelyi igazolás**, mint szándéknyilatkozat a leendő munkáltatótól a hatékonyabb reintegráció egyik ismérveként.

1. Egyértelműen igazolódott az, hogy a **bv. intézet javaslata valóban szoros összefüggésben áll a döntés kimenetelével, a két változó közötti kapcsolat erős. Bebizonyosodott tehát, hogy a bv. bíró nemcsak, hogy figyelembe veszi az előterjesztést és az intézet által tett javaslatot, hanem döntő többségében az alapján is jár el.**

2. A **jutalmazás és fegyelmezés** esetén a helyzet kissé árnyaltabb volt. Kiderült a számok alapján, hogy **a jutalmazás az engedélyező végzések esetében nem állt összefüggésben a jogintézményben való részvétel pozitív elbírálásával.** A fenyítések esetében bár a kereszttáblában szoros összefüggés merült fel az elutasítás és a fenyítés között, a további próbák ezt a szoros összefüggést nem igazolták.

3. Végezetül a **munkahely megjelölése**, mint fontos változó szintén hatással van a döntésre, sőt összefüggést is mutatott, azonban az alaposabb mérőszám elemzésnél ez az összefüggés inkább gyengébb, vagy jó esetben is csak **közepes kapcsolódást jelent a változók között**, azaz a munkáltatói igazolás esete is nagyon hasonló a jutalmazás esetéhez: vagyis ha csak ezen múlna a döntés, akkor egy ilyen plusz elem el tudja mozdítani a döntést pozitív irányba, de hátrányt semmiképp nem jelent annak hiánya.

6. ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

1. A kutatás során egyértelművé vált, hogy bár a hatályos jogszabály a reintegrációs őrizet elrendelését a szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt vagy védője részére egy alkalommal teszi lehetővé, addig egyébként ez a rendelkezés nem zárja ki, hogy az **intézet viszont több alkalommal is kezdeményezze, ha az elítélt helyzete ezt indokolja**. Erre azonban – a kutatás tapasztalatai alapján – **a reintegrációs őrizet 10 éves időtartama alatt nem volt példa**. A büntetés-végrehajtási intézetek nem használják ezt a lehetőséget sem az adott intézet telítettségének csökkentése céljából, sem pedig az elítéltek reintegrációs lehetőségeinek elősegítése céljából. Az okra nem derült fény.

2. A kutatás tapasztalatai alapján **a reintegrációs tisztnek a reintegrációs őrizet eljárásának sikerességében kardinális szerepe van**. Elsősorban abban, hogy az elítélt igényli-e majd a reintegrációs őrizet engedélyezése iránti eljárás megindítását vagy sem. Ez konkrétan azt jelenti, hogyha a reintegrációs tiszt megfelelő alapossággal tájékoztatja az elítéltet arról, hogy mi szükséges az eljárás megindításához, sőt segíti őt abban, hogy a hozzátartozójával, érintett kapcsolattartókkal hogyan kommunikáljon az lakhatási nyilatkozat eredményes beszerzése érdekében, illetve az előterjesztéshez csatolt értékelő véleményben azokra az objektív elemekre helyezi a hangsúlyt, amelyek az elítélt ilyen módon történő szabadulásának elősegítését célozzák, úgy a reintegrációs őrizet engedélyezésének esélye lényegesen megnövekedhet. Amennyiben viszont a reintegrációs tiszt ezekre a szempontokra nem fordít kellő hangsúlyt, s csupán a jogszabály által megkövetelt alap tájékoztatási kötelezettségének tesz eleget, illetve a társosztályok részéről beszerzett adatokat is csak felületesen kezeli, úgy az esély a szabadulásra kevesebb. Tehát lényeges tudományos eredmény az is, hogy a reintegrációs tiszteknek a jogintézmény alkalmazhatóságának tekintetében kardinális jelentősége van. Nagy mértékben függ attól, hogy a reintegrációs tiszt milyen alapossággal és részletességgel, illetve milyen

elemekre helyezve a hangsúlyt készíti el az értékelő véleményt, hogy a reintegrációs őrizet engedélyezésére sor kerül vagy sem.

3. A kutatás során megállapításra került az is, hogy a bv. pártfogó felügyelő esetén előfordulhat olyan helyzet, hogy a **pártfogó felügyelőnek figyelembe kell vennie, s indokolt esetben akár védenie is kell egy, az eljáráson kívülálló hozzátartozót az elítélt ellenében, annak ellenére, hogy maga a jogintézmény az elítélt reintegrációjának elősegítésére hivatott.**

A környezettanulmányban javasolt intézkedésekkel és az ügy szempontjából különösen fontos, speciális szempontrendszerben meghatározott kérdésekre adott válaszokkal a bv. bíró döntéséhez objektív, független módon szolgáltat egyéb forrásból be nem szerezhető módon információkat és ezzel hozzájárul a megalapozott döntés meghozatalához. Előfordulhat azonban olyan szituáció, amikor jogilag a helyzet bár rendezett és alkalmazható lenne a jogintézmény, de a pártfogó környezettanulmányának elkészítése során mégis olyan körülményt észlel, amely emberileg nem fér össze a jogintézmény alkalmazhatóságával. Ilyen tipikus példa egyébként a befogadói nyilatkozat mögötti személyek esete, azaz az elítélt rendelkezik befogadó nyilatkozattal, de az őt befogadó személy valójában tart a fogvatartottól. Előfordulhat, hogy az elítélt – jellemzően élettársával vagy barátnőjével – aktív kapcsolattartást ápol, valamennyi rendelkezésre álló formában, ugyanakkor a bv. pártfogó felügyelő a környezettanulmány felvételekor szembesül azzal a ténnyel, hogy a hozzátartozó fél az elítélttől. S mivel az elítélt kifejezetten felszólította, hogy adjon befogadó nyilatkozatot, ezt megtette, de valójában nem szívesen fogadná otthon, tart/fél tőle, nem szeretné, hogy oda menjen vissza. E körülmény tárgyilagos közlése elengedhetetlen a környezettanulmányban, viszont oly módon kell megvalósulnia, hogy a felek között ne generáljon feszültséget, ezzel gondot okozva a hozzátartozónak, s közvetett módon akár az elítélt reintegrációjának is.

4. Szintén a kutatás egyik eredményeként került felszínre, hogy **a pártfogó felügyelő által készített környezettanulmány nyilvánossága tekintetében anomália van a jogszabályi rendelkezés és a gyakorlat között.**

A Bv. tv. 26. § (4) bekezdés a), c), e) és f) pontjaiban foglaltak alapján - a pártfogó felügyelői véleményhez hasonlóan - a környezettanulmány nem nyilvános dokumentum, amely a bírósági tárgyaláson az elítélt, a védője és az egyéb érdekelték számára nem közölhető. Ennek ellenére az elmúlt években több bv. pártfogó felügyelő arról számolt be, s ezt a kutatás során is többször megerősítették, hogy az általuk készített környezettanulmányokat a tárgyaláson a bv. bíró az érintett elítélt jelenlétében szó szerint felolvassa, annak ellenére, hogy a dokumentumban

jelezték, hogy a szakterületi vélemény szenzitív információkat tartalmaz. Ennek következtében előfordult olyan eset is, hogy az elítélt a kapcsolattartói útján fenyegette meg a bv. pártfogó felügyelőt a negatív adattartalmú környezettanulmány miatt. Korábban volt is arra példa (2023-ban), hogy a fentiekre tekintettel minden agglomerációs központ szakirányításért felelős parancsnok-helyettesének meghatározásra került, hogy az általuk képviselt agglomerációs körzetbe tartozó büntetés-végrehajtási intézetek vegyék fel a kapcsolatot az illetékességükbe tartozó törvényszékek bv. bírójával szakmai megbeszélés kezdeményezése céljából, a jogszabályi rendelkezésekkel összhangban lévő gyakorlat kialakítása érdekében. Ennek ellenére ez a gyakorlat mind a mai napig eltérő módon, de jelen van az eljárások során.

5. Számomra az egyik legfontosabb **tudományos eredmény a bv. bírók mérlegelési körében előforduló súlyozási szempontok különbözőségei rendszerének felállítása volt**, s az ezekhez kapcsolódó intézeti javaslat bv. bíró általi elfogadása vagy elutasításának aránya. **Ám hogy ki hová helyezi a hangsúlyt, azt teljes mértékben szubjektív módon történik.**

A dolgozatban részletesen bemutatásra került, hogy a bv. bírókat a kutatás tapasztalatai alapján generálisan 2 nagy csoportra lehet osztani.

- Vannak olyan gyakorlatot követő bv. bírók, **akik szinte kizárólag az intézeti magatartást és az ott eltöltött idő alatti körülményeket veszik figyelembe, és annak alapján hozzák meg döntésüket.** Ezek a bv. bírók a reintegrációs őrizetet az eredeti céljának megfelelően inkább támogató, segítő bv-s rehabilitációs elemként értékelik, s engedélyezése alapjául elsődlegesen a szabadságvesztés megkezdése óta eltelt időszak eseményeit veszik hangsúlyosan figyelembe, azaz a fogvatartott egyéni fogvatartási programjában foglaltakat a fogvatartott teljesíti-e, volt-e jutalmazva vagy fenyítve, dolgozik-e, oktatásban részt vesz-e, normakövető magatartást tanúsít-e az intézetben, milyen kapcsolatot ápol társaival, a személyi állománnyal stb. Ilyen esetekben, ha a törvényi – objektív feltételek fennálltak és a kérelmet a bv. intézet továbbította ezen ismérvek mentén, akkor a bv. bíró a döntését a kérelem gyors elbírálását követően jellemzően az intézeti javaslat alapján hozta meg. Nyilván ez esetben relatív könnyebb volt az intézetnek a fenti szempontok alapján egy egzaktabb képet adni az elkövetőről, akár támogató, akár elutasító döntésre tettek javaslatot.
- Vannak olyan bv. bírók is viszont, akik komplexitásában nézik a reintegrációs őrizet engedélyezésének feltételrendszerét, azaz **az elkövetett bűncselekmény jellege és az elítélt szabadságvesztés előtti személyisége és magatartása a hangsúlyosabb a**

döntéshozatalnál. Ezek a bv. bírók azt állítják,¹⁰ hogy a bv. intézetben nagyon kontrollált és mesterségesen fenntartott keretek közötti magatartása az elítéltnak nem tud kizárólagosan irányadó lenni arra vonatkozóan, hogy a kinti életben, ahol kevesebb a közvetlen kontroll és szabály, szintén ugyanígy fog eljárni. Ezért fontos figyelembe venni az intézeti életet megelőző magatartását, normakövetését, az elkövetett bűncselekményének a jellegét, körülményeit is. Nem csak és kizárólag azokat, hiszen csak az alapján történő esetleges elutasítása a reintegrációs őrizetnek a kettős büntetés tilalmát is felvethetné elméleti síkon. Emiatt tényszerűen és hangsúlyosan figyelnek ezekre is a reőr elbírálásánál. **Ezekben az esetekben a bv. intézet értékelő véleménye és javaslatától több esetben eltérő döntés is született.**

6. Az 5. számú tudományos eredményhez kapcsolódóan a bv. bírók mérlegelési körében előforduló súlyozási szempontok különbözőségei rendszere alapján vizsgáltam, hogy van-e összefüggés az intézet értékelő véleménye és javaslata és a bv. bíró (engedélyező vagy elutasító) végzése között. Tudományos eredményként rögzíthető, **hogy nemcsak, hogy van, de ez az összefüggés erősnek mondható.** Ezek alapján az értékelő véleményben szereplő tényezők (az elítélt magatartása a szabadságvesztés alatt, az intézeti élethez, a munkavégzéshez, a más fogvatartottakhoz és az állományhoz való hozzáállása, együttműködési készsége, belső normakövetése, kapcsolattartása, szabadidős programok eltöltése, érdeklődése stb.) olyan alap, amelyre a bv. bíró a döntését helyezi. Mindezek tükrében az intézeteknek jelentős és érdemi szerepe van abban, hogy minél több potenciális elítélt reintegrációs őrizetbe kerüljön. **Bebizonyosodott tehát, hogy a bv. bíró nemcsak, hogy figyelembe veszi az előterjesztést és javaslatot, amit az intézet tesz, hanem döntő többségében az alapján jár el.**

7. Szintén tudományos eredménynek véltem azt a vizsgálatból származó megállapítást is, miszerint 2015 és 2025 között **a reintegrációs őrizet jogintézményének alkalmazása eredményesen csökkentette a hazai börtönpopulációt.** Jelen esetben az eredményes jelző annak minősül, amennyiben legalább két kisebb befogadóképességű bv. intézet teljes populációjának számát meghaladó elítélt kerül egy évben reintegrációs őrizetbe. Ez a létszám már tud érdemben segíteni a telítettségi nehézségeken, illetve érezhető szervezeti viszonylatban is. A kutatás során kapott számadatok mérése alapján a sikerességi ráta azt mutatta, hogy 9 év átlagában a reintegrációs őrizet minden esetben meghaladta két kisebb hazai

¹⁰ 2023.01.01. és 12.31. között hozott reintegrációs őrizettel kapcsolatos végzések bv. bírói közül néhányval készült informális beszélgetés során kapott információ alapján.

befogadóképességű intézet fogvatartotti létszámát, így alkalmas volt a börtönpopuláció csökkentésének másodlagos – de fontos – céljának megvalósítására.

7. TOVÁBBI KUTATÁSI IRÁNYOK, ILLETVE JAVASLATOK DE LEGE FERENDA, ÉS A GYAKORLAT SZÁMÁRA

1. A jogintézmény tartalmi elemeinek vizsgálata körében, illetve a büntetőigazságszolgáltatási rendszerbe történő elhelyezése, rendszer elemként történő alkalmazása kapcsán a kutatás arra a megállapításra jutott, hogy a **jogintézmény megnevezésének felülvizsgálata is indokoltta** vált. A reintegrációs őrizet során - a folyamatos ellenőrzés megtartása mellett - a személyes kontroll funkciót a modern kor technikai vívmányainak köszönhetően a monitoring rendszer váltja ki. Mindezek tükrében - más jogterületekhez igazodva - a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 272. § (1) bekezdés c) pontjával összhangban a bűnügyi felügyelettel, **reintegrációs felügyeletre történő átnevezését.**

2. A kutatás során az is világossá vált, hogy **kifejezett szükség lenne a reintegrációs őrizet „back-door” alkalmazása mellett annak „front-door” alkalmazására is.** A nemzetközi szervezetek esetjog vizsgálata körében arra a megállapításra jutottam, hogy a hazai jogrendszerben a „front-door” intézménye nemcsak, hogy kellően megalapozott és előkészített, de hasonlóan „back-door” társához, nagy valószínűséggel a börtönpopuláció csökkentésében és a hatékonyabb szankciórendszer működtetésében is jelentősége lenne. Ezt a kérdést is elsősorban büntetés-végrehajtási szempontból vizsgáltam, s arra a megállapításra jutottam, hogy nem elhanyagolható tény, hogy a hazai büntetés-végrehajtási intézetek visszatérően túlsúlyfoltosági problémákkal szembesülnek, melyre a „front-door” elvének alkalmazása részleges megoldást jelenthet. Kiemelt hangsúlyt kapna az arra alkalmas elítéltek szelekciója, melyhez speciális elemző-értékelő tevékenység kapcsolódik (pl.: életút, büntetés-végrehajtási előzmények stb.), illetve a kiválasztás. A disszertációban részletesen kifejtettem annak javasolt eljárási elemeit is. A „front-door” típusú büntetés további elengedhetetlen feltétele az érintett fogvatartottak hagyományostól eltérő tájékoztatása a betartandó normákról, melyre a bevált „e-learning” módszerek a legkézenfekvőbbek. A felhívás napján az elítélt bevonul a BvOP által kijelölt bv. intézetbe, ahol megtörténik a befogadás (az atipikus bv. jogviszony kezdete). Az adatrögzítést követően felhelyezésre kerül az eszköz, az elítélt a számára kijelölt helyre távozik.

A döntéshozó ebben az esetben is a bv. bíró lenne, aki a rendelkezésére bocsátott szakvélemények alapján engedélyezné az új modellt.

3. Álláspontom szerint számos – technológiai részre vonatkozó – javaslat is helyet kell, hogy kapjon egy disszertáció keretei között. E körben a gazdasági és a létszámhelyzetre figyelemmel, megfontolandó a **monitoring feladat delegálása a magánbiztonsági versenyszférába**, természetesen mindenre kiterjedő, átfogó hatástanulmány elkészítése mellett. A szakmailag megalapozott döntéselőkészítéshez elengedhetetlen a magas szintű kompetenciákkal rendelkező bizottság szakvéleménye. Elképzelésem szerint a biztonsági cég egy, a „börtönvilágtól” elkülönült tevékenységirányító központjában történne a megfigyelés, ahol szabotázs esetén azonnal riasztanák az illetékes bv. szervet.

4. Szintén elgondolkodtató a kifejezetten **távfelügyeleti célokra fejlesztett rendszerek magas bekerülési ára**, melyek esetlegesen kiválthatóak lennének egyes civil alkalmazások továbbfejlesztésével: pl. okostelefonok helymeghatározásra, biometrikus azonosításra szolgáló funkcióinak bővítése. A jogintézmény az együttműködés elvén alapul, tekintettel arra, hogy az eszköz eltávolítása nem túlságosan bonyolult, hiszen az a végtagokról könnyen levágható. Az okostelefonok okosórával kombinálva már jelenleg is alkalmasak az életfunkciók folyamatos figyelésére, illetve szükség esetén riasztásra. Gyakorlatilag a kereskedelmi forgalomban megvásárolható eszközök, a kapcsolódó applikáció elkészítésével együtt vélhetően jelenleg jóval olcsóbban alkalmazhatóak lennének.

5. A technikai fejlődéssel párhuzamosan egyéb újdonságok megjelenése sem elképzelhetetlen, pl.: a **dróntechnológia** a jövőben párosulhat az ellenőrzési mechanizmushoz, illetve a témához kapcsolódó rendkívüli események kezeléséhez, felszámolásához is hatékony segítséget nyújthat (pl. szökés esetén forrónyomos üldözés). Ennek a nagy kérdése továbbra is annak anyagi vonzata. A börtönrendszerek működtetése mindenhol a világon rendkívül drága és pénzigényes. Egy ilyen technológia bevezetése rövid távon egész biztosan nem fogja csökkenteni a költségeket. Amennyiben egy ország az állampolgárai vonatkozásában a hosszú távú költségcsökkentésre alapoz, úgy a modern technológia bevezetése a reintegrációs elemek vonatkozásában is – és nemcsak a biztonsági elemek szempontjából – kiváló megoldás lehet.

8. A SZERZŐ TÉMÁBAN EDDIG MEGJELENT PUBLIKÁCIÓI

1. Bogotyán, Róbert; Budai, Norbert; Vágó, Zoltán:

A rendőrség és a büntetés-végrehajtás szakmai kapcsolata, különösen a felderítési tevékenység aspektusait vizsgálva. In: Czenczer, Orsolya (szerk.) „Mindennek a lélek a rendje...” : Tanulmányok a 65 éve született Ruzsonyi Péter emlékére, Budapest, Magyarország: Ludovika Egyetemi Kiadó (2024) pp. 63-77.

2. Bogotyán, Róbert; Soós, Gábor; Szauter, László:

Jövőbeli innovatív technológiák a büntetés-végrehajtásban BÖRTÖNÜGYI SZEMLE 2/3.p.- (2024)

3. Bogotyán, Róbert Lajos; Demény, Krisztina Erika:

Okosóra koncepció a büntetés-végrehajtási szervezet mindennapjaiban. In: Czene-Polgár, Viktória; Magasvári, Adrienn; Zsámbokiné Ficskovszky, Ágnes (szerk.) Hatósági munka, szolgáltatások és tanulás támogatása modern eszközökkel: tanulmánykötet, Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság (2024) pp. 36-47.

4. Czenczer, Orsolya; Bogotyán, Róbert:

Egy tízéves büntetés-végrehajtási jogintézmény margójára – avagy a reintegrációs őrizet kezdetei Magyarországon. MAGYAR RENDÉSZET 24:4 pp. 17-32. (2024)

5. Orsolya, Czenczer; Róbert, Bogotyán; Tibor, Sztodola:

Green Prisons in Hungary? In: Kovács, Gábor; Mészáros, Bence; Czenczer, Orsolya (szerk.) II. Ludovika International Law Enforcement Research Symposium Conference Proceedings, Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság (2024) pp. 99-107.

6. Czenczer, Orsolya; Bogotyán, Róbert Lajos:

Környezettudatosság és fenntarthatóság: Kérdések és válaszok a magyar büntetés-végrehajtás szemüvegén keresztül. BÖRTÖNÜGYI SZEMLE 42: 4 pp. 23-33. (2023)

7. Bogotyán, Róbert:

A reintegrációs őrizet, mint atipikus szabadságvesztési forma: konferencia előadás (2022) A rendészeti és a büntetés-végrehajtás, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Rendészettudományi Kar, Igazgatásrendészeti és Nemzetközi Rendészeti Tanszék, Budapest, 2022. április 28.

8. Bogotyán, Róbert:

A reintegrációs őrizet garanciaelemei. MAGYAR RENDÉSZET 22: 3 pp. 131-144. (2022)

9. Bogotyán, Róbert:

Fókuszban: A pártfogó felügyelő által készített környezettanulmány. BÖRTÖNÜGYI SZEMLE 41: 4 pp. 50-62. (2022)

10. Bogotyán, Róbert Lajos; Forgács, Judit:

A jövő útja: a modern büntetés-végrehajtás tisztképzése. BELÜGYI SZEMLE / ACADEMIC JOURNAL OF INTERNAL AFFAIRS: A BELÜGYMINISZTERIUM SZAKMAI TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA (2010-) 70: 10 pp. 1959-1975. (2022)

11. Bogotyán, Róbert Lajos:

A felderítő tevékenység kiemelt szerepe a büntetés-végrehajtási intézetekben a Covid19 humánjárvány idején. In: Szabó, Andrea; Zsámbokiné, Ficskovszky Ágnes (szerk.) Válsághelyzetek hatása a pénzügyi és rendvédelmi szektorra: tanulmánykötet Dr. Szendi Antal 60. születésnapjára, Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat (2022) pp. 40-49.

12. Bogotyán, Róbert:

„Szabadlábon a börtönben” avagy a Reintegrációs Őrizet a gyakorlatban. In: Baráth, Noémi Emőke; Pató, Viktória Lilla (szerk.) A haza szolgálatában: Konferenciakötet 2019, Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) (2020) 322 p. pp. 110-117.

13. Bogotyán, Róbert:

Biztonságos fogvatartás: A büntetés-végrehajtási szervek biztonsági elemeinek fejlesztése. BÖRTÖNÜGYI SZEMLE 39: 1 pp. 25-41. (2020)

14. Bogotyán, Róbert:

Hepatitisz C szűrési program a büntetés-végrehajtásban - Az egészségügy szerepe a reintegrációs folyamatban. BÖRTÖNÜGYI SZEMLE 38 pp. 99-104. (2019)

15. Bogotyán, Róbert:

Szuicid prevenció a fogvatartottak körében In: A hon- és rendvédelmi egészségügyi dolgozók VII. tudományos-szakmai konferenciája. Budapest, Dialóg Campus Kiadó (2019) pp. 175-181.

9. A DOKTORI ÉRTEKEZÉS BENYÚJTÓJÁNAK SZAKMAI-TUDOMÁNYOS ÉLETRAJZA

A jelölt 1995-ben kezdte meg szakmai pályafutását az akkori Győr-Sopron Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben, ahol első beosztása biztonsági felügyelő volt, őrmesteri rendfokozatban. Elöljárói hamar felfigyeltek a szakma iránti érdeklődésére, alapos, precíz munkavégzésére.

Hivatásos jogviszonya mellett jeles eredménnyel elvégezte a tiszthelyettes-képző iskolát Vácon, melynek eredményeként soron kívül törzsőrmesteri rendfokozatba léptették elő.

Az intézetben megrendezett éves szakmai versenyeken mindig dobogós helyezést ért el, így rövid időn belül a bűnügyi nyilvántartóban folytathatta tevékenységét, ahová előadói beosztásba helyezték. Fő feladata a fogvatartottak befogadása, bűnügyi nyilvántartási rendszerekben történő rögzítése és azonosítása volt. Ezen tevékenység szeretete mind a mai napig elkíséri pályafutása során.

1997-ben felvételt nyert az akkori Rendőrtiszti Főiskola büntetés-végrehajtási szakára. Tanulmányai során kiemelt figyelmet fordított a rendvédelemhez kapcsolódó kompetenciák megszerzésére. Már akkor jó kapcsolatot ápolt a társ tanszékekkel.

Jó tanulmányi eredményeivel, illetve sporttevékenységével gyorsan kivívta oktatói elismerését, melynek eredményeként főiskolai jutalomban részesült.

A diploma abszolválásaként szerb nyelvből tett középfokú komplex nyelvvizsgát.

Elsőtiszti kinevezése a BvOP Szállítási és Nyilvántartási Önálló Osztályán valósult meg főelőadói beosztásban, széleskörű kompetenciáinak köszönhetően. Ezen szervezeti egységnél fő feladata a fogvatartotti kérelmek és panaszügyek elbírálásán túl, a heti körszállítás fogvatartotti kontingensének megszervezése és irányítása volt.

2007-ben kinevezték a szakterület vezetőjévé.

Jogszabályismeretének és szakmai meglátásainak köszönhetően a szakterület teljes megújuláson ment keresztül, melynek eredményeként főosztályi szintre emelkedett.

Az akkori országos parancsnok feladatmeghatározása értelmében ő vezette vissza a büntetés-végrehajtás keretei közé az ujj- és tenyérimatnyomtatás technológiáját, kiegészítve a DNS mintavétellel.

Két, zöldmezős beruházás keretében létrehozott új bv. intézet betelepítési feladatainak volt a fő koordinátora és felelőse (Tiszalök, Szombathely).

Felvázolta és kidolgozta az ún. telítettség-kiegyensúlyozó programot, mely arra volt hivatott, hogy a zsúfoltsággal érintett bv. szervek a biztonságos fogvatartás szellemében - a rendelkezésre álló lehetőségek függvényében - egységes, a normatívákban meghatározott alapokon működhessenek.

Kiváló együttműködést ápolt az igazságszolgáltatás kiemelt intézményeivel (pl. BM, IM, OBH, Kúria, Legfőbb Ügyészség, OKRI stb.), illetve a társ rendvédelmi szervekkel, kiemelten a Rendőrséggel.

Számos kiemelt bűnügy vonatkozásában vett részt munkacsoporti tagként (pl. Marian Cozma ügy stb.), melyek elismeréseként több esetben jutalomban részesült a társszervek által.

2007-től 2021-ig töltötte be az országos tanúvédelmi koordinátor szerepét, melynek keretében új alapokra helyeződött a büntetés-végrehajtási tanúvédelmi tevékenység. Ezzel összefüggésben két alkalommal járt Albániában, mint eseti szakértő. A tanúvédelemmel kapcsolatos tevékenységéért a Nemzeti Nyomozóiroda Tanúvédelmi Szolgálatától több ízben is jutalomban részesítette.

Szakmai karrierje mellett jogi tanulmányokat folytatott a Szegedi Tudományegyetemen és a Károli Gáspár Református Egyetemen, és 2010-ben jogi diplomát szerzett.

2013-ban felkérést kapott, hogy az általa szeretett bűnügyi nyilvántartási szakterület mellett vezesse a BvOP Fogvatartási Ügyek Főosztályát is. Itt szakirányítóként felügyelte és irányította

az ország reintegrációs szakembereinek tevékenységét, mint pl. reintegrációs tisztek, bv. osztályvezetők, pszichológusok és börtönlelkészek.

Az ő nevéhez fűződik a pártfogó felügyelői szolgálat meghonosítása a büntetés-végrehajtás keretein belül.

Kiváló szakmai kapcsolatot ápolt a Nemzeti Bünmegelőzési Tanáccsal, melynek keretein belül számos közös projekt valósulhatott meg a fogvatartottak reintegrációjának érdekében, pl. jobb agyféltekés rajz oktatás, betörési kockázatok elemzése és vizsgálata, közlekedés biztonságával kapcsolatos képzések, stb.

A szakterület irányítójaként felügyelte a büntetés-végrehajtás TÁMOP és EFOP reintegrációra épülő európai uniós pályázatát.

A büntetés-végrehajtási szervezet kodifikációs bizottságának állandó tagjaként számos normamódosító bizottság munkájában tevékenykedett.

Az új Bv. Kódex alapjainak lefektetésére hivatott, a Belügyminisztérium által kijelölt munkacsoportban is kiemelt szerepet töltött be.

Normaalkotó tevékenysége során a saját ötletéből adódóan az elítéltek felhívási tevékenységének újragondolásával, valamint a doktori disszertációjával érintett témakörben - a reintegrációs őrizettel kapcsolatban - végzett kodifikációs munkákat. Mindkét jogintézmény a mai napig kellő elismertség mellett tölti be szerepét a magyar büntetés-végrehajtási jog rendszerében.

A reintegrációs őrizet beváltotta a hozzá fűzött reményeket, és azóta is folyamatos fejlődésen megy keresztül, közben hatást gyakorolva a kapcsolódó jogágakra, formálva ezáltal pl. a foglalkoztatási törvényt, Büntető Törvénykönyvet, stb.

A jelölt nevéhez kötődik a Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézet alapintézményének felvázolása, valamint a vizsgálati módszerhez kapcsolódó, ún. prediktív mérőeszköz rendszerelemeinek felvázolása: pl. öngyilkossági hajlam, erőszakos magatartás, bűnözői hierarchiában betöltött szerep, stb.

Mindezek okán lehetősége volt több országban tanulmányozni az ottani gyakorlatot: pl. Szlovákiában, Csehországban, Horvátországban és az Egyesült Királyságban.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoka 2017-ben, kompetenciáinak köszönhetően új feladattal bízta meg: alakítsa ki és szervezze át a büntetés-végrehajtás biztonsági tevékenységének szakirányító szervezeti egységét.

Ezen tevékenysége során újragondolta a szervezet ügyeleti tevékenységét, és az egységesség jegyében hozzáigazította a Rendőrség és a Katasztrófavédelem formarendszeréhez.

Az új szakterület is számos szervezeti egységgel bővült irányítása alatt: létrehozta a középírányító szerv műveleti egységét, mely osztály formában működik azóta is, országos lefedettséggel.

Szívügyének tekintette a szolgálati kutyák széleskörű alkalmazását a végrehajtás keretein belül, ezzel is növelve a rendkívüli eseményektől mentes, biztonságos feladatvégrehajtást.

Munkássága alatt vetette meg lábát a fegyveres biztonsági őri tevékenység a büntetés-végrehajtásnál. Kiváló kapcsolatot ápolt a Terrorelhárítási Központtal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálattal, valamint az Alkotmányvédelmi Hivatallal.

A koronavírus járvány idején a Büntetés-végrehajtási Szervezet Operatív Törzsének helyettes irányítója volt.

2021-től saját kérésére került az NKE-RTK Bv. Tanszékére, ahol jelenleg megbízott tanszékvezetőként látja el feladatát. Szerb nyelvű középfokú komplex és angol nyelvű alapfokú komplex nyelvvizsgával rendelkezik.

Az általa oktatott tantárgyak: bv. jog, bv. igazgatás, bűnügyi nyilvántartási ismeretek, bv. intézetek kriminalisztikája, integrált rendészet. A gyakorlatorientált és kreatív tanulási program elkötelezett híve.

Kiváló kapcsolatot ápol a társ tanszékekkel, más egyetemekkel, társ rendvédelmi szervekkel. Hangsúlyosan kezeli a hallgatói tehetséggondozást.

A kar Szent György Szakkollégiumának igazgatóhelyettese, a BvOP Tudományos Tanácsának albizottság-vezetője. A mai napig számos büntetés-végrehajtási témakörű bizottság, szakmai fórum, kodifikációs tevékenység részese. A tudomány, ezen belül is a rendészettudomány elhivatott képviselője, fő kutatási területe az atipikus büntetés-végrehajtási rendszerek alkalmazása. Több, mint 20 publikációval rendelkezik, köztük angol nyelvű tanulmányokkal is. Pályafutása során 26 esetben részesült különféle elismerésben, különböző minisztériumoktól, társszervektől és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságától.

Legmagasabb elismerései: Bv. szolgálatért emlékplakett arany fokozata, soron kívüli ezredesi rendfokozati előléptetés, bv. főtanácsosi cím, Magyar Arany Érdemkereszt.